

FORVALTNINGSPLAN

for

LONDALEN - ØRVILDALEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

Bratthøvollen

*Fylkesmannen i Hedmark
April 2003*

Forord

På bakgrunn av en offentlig utredning i 1986, gikk regjeringen i 1992 (St.meld. nr. 62 (1991-92)) inn for ”å videreføre forslaget om vern av Gauldalsvidda som nasjonalpark kombinert med landskapsvernområder i seterdalene inn mot selve fjellområdet”. Etter en lang prosess lokalt og sentralt, ble Londalen-Ørvilldalen landskapsvernområde opprettet ved en kongelig resolusjon 21. desember 2001. Området ligger i Tolga kommune, har et areal på ca. 49 km² og er ett av åtte landskapsvernområder som omkranser Forollhogna nasjonalpark.

Formålet med Londalen-Ørvilldalen landskapsvernområde er ”å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der vegetasjon, seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, slåttenger, utmarksslåtter og kulturminner utgjør en viktig del av landskapets egenart”.

Londalen og Ørvilldalen har en storslått natur med stedvis rik vegetasjon. Gjennom generasjoner har områdene blitt utnyttet til beite og fôrproduksjon, og fremdeles er det intensiv seterdrift mange steder. Deler av landskapet er sterkt preget av denne aktiviteten, mens andre områder bærer preg av mer ekstensiv utnyttelse. For å opprettholde kulturlandskapene i landskapsvernområdet, er det avgjørende at aktiv jordbruksdrift fortsetter.

I tillegg til gjeldende lovverk, f. eks. plan- og bygningslov, jordlov, skoglov, viltlov, innlandsfiskelov og motorferdsellov, vil aktiviteter i Londalen-Ørvilldalen landskapsvernområde heretter bli regulert også av verneforskriften for landskapsvernområdet. Den har detaljerte bestemmelser som skal beskytte naturlandskapet samtidig som de gir rom for den landbruksaktiviteten som er nødvendig for å opprettholde kulturlandskapene.

Bestemmelsene i verneforskriften for landskapsvernområdet er forholdsvis kortfattet. For å utdype disse, for å gi signaler om delmål for forvaltningen av landskapsvernområdet og for å gi retningslinjer for denne forvaltningen, er det hensiktsmessig å utarbeide en forvaltningsplan. Mens verneforskriften er juridisk bindende, er forvaltningsplanen veiledende. En viktig side ved forvaltningsplanen er at den vil gi økt forutsigbarhet for grunneiere og andre i spørsmål knyttet til forvaltningen av forskriften for landskapsvernområdet.

Fylkesmannen ba i 1999 Tolga kommune, i samråd med berørte grunneiere, om å utarbeide et forslag til en slik forvaltningsplan. En arbeidsgruppe bestående av Lars Buttingsrud, Tor-Magnus Hansen, Bjørn Ivar Ryen og Gunnbjørn Trøan, og med Hans Petter Borgos som sekretær, har utarbeidet et utkast til en slik forvaltningsplan. Fylkesmannen har foretatt enkelte justeringer og redaksjonelle endringer i utkastet.

Planforslaget ble sendt på høring til Tolga kommune, grunneiere og lokale lag og foreninger i juli 2002. Fylkesmannen mottok 4 uttalelser til planforslaget. I løpet av høsten 2002 sammenfattet fylkesmannen høringsuttalelsene, vurderte synspunktene som framkom og ga anbefalinger for hvordan problemstillinger som ble tatt opp burde vurderes i den videre prosessen. På bakgrunn av disse anbefalingene ble det foretatt enkelte endringer i planforslaget.

I samsvar med retningslinjer for godkjenning av forvaltningsplaner for landskapsvernområder som grenser til nasjonalparker, oversendte fylkesmannen i november 2002 det reviderte forslaget til forvaltningsplan til Direktoratet for naturforvaltning (DN) for sluttbehandling. I brev av 20. mars 2003 til fylkesmannen godkjente DN planforslaget med enkelte merknader.

Med foretatte justeringer av plandokumentet i forhold til Direktoratet for naturforvaltnings merknader er dette dokumentet å betrakte som godkjent forvaltningsplan for Londalen-Ørvilldalen landskapsvernområde. Planen gjøres gjeldende for perioden 2003 – 2008, det vil si samme varighet som prøveprosjektet for delegering av forvaltningsmyndighet til kommunene for naturvernområdene i Forollhogna. Planen kan imidlertid tas opp til revisjon tidligere dersom forholdene tilsier dette.

Hamar, 25. april 2003

Olav Høiås e.f.
avdelingsdirektør

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	s 5
1.1	Opprettelse av nasjonalparker / verneområder	s 5
1.2	Forvaltning av landskapsvernområder	s 5
2	Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde.	
	Naturfaglige forhold, brukerinteresser og verneverdier	s 6
2.1	Verneverdier i Londalen – Ørvilldalen generelt	s 6
2.2	Natur og kultur	s 6
	2.2.1 Geologi, topografi og klima	s 6
	2.2.2 Vegetasjon	s 7
	2.2.3 Dyreliv	s 10
	2.2.4 Kulturminner	s 11
2.3	Brukerinteresser	s 12
	2.3.1 Jordbruk	s 12
	2.3.2 Skogbruk	s 15
	2.3.3 Utmarksnæring, jakt og fiske	s 15
	2.3.4 Friluftsliv	s 18
	2.3.5 Motorferdsel	s 18
	2.3.6 Fritidsbebyggelse, buer og naust	s 18
	2.3.7 Grusforekomster	s 18
	2.3.8 Bygninger og bygningsmiljø	s 19
2.4	Eiendomsforhold	s 20
3	Mål, utfordringer og strategier for forvaltningen av Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde	s 20
3.1	Mål for forvaltningen av landskapsvernområder	s 20
3.2	Formål ved opprettelsen av Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde	s 21
3.3	Utfordringer ved forvaltningen av Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde	s 21
3.4	Strategier og virkemidler	s 22
4	Aktuelle problemstillinger – retningslinjer og tiltak	s 23
4.1	Jordbruk	s 23
4.2	Skogbruk	s 25
4.3	Utmarksnæring, jakt og fiske	s 26
4.4	Friluftsliv	s 27
4.5	Motorferdsel	s 27
4.6	Fritidsbebyggelse, buer og naust	s 28
4.7	Grusforekomster	s 29
4.8	Bygninger og bygningsmiljø	s 30
	Litteratur	s 32
	Vedlegg	s 34
	1. Verneforskrift for Londalen-Ørvilldalen landskapsvernområde	
	2. Kart som viser avgrensningen av landskapsvernområdet	

1 Innledning

1.1 Opprettelse av nasjonalparker/landskapsvernområder

Vern av spesielle naturområder eller naturelementer skjer i Norge i hovedsak etter Lov om naturvern som ble vedtatt 19.06.1970. I loven er det hjemmel for å opprette flere ulike vernekategorier, bl.a. nasjonalparker og landskapsvernområder.

I formålsparagrafen i naturvernloven (§ 1) står følgende:

”Naturvern er å disponere naturressursene ut fra hensynet til den nære samhørigheten mellom mennesket og naturen, og til at naturens kvalitet skal bevares for framtiden.”

Videre står det om landskapsvernområder i § 5:

”For å bevare egenartet eller vakker natur- eller kulturlandskap kan arealer legges ut som landskapsvernområder. I landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig”.

Etter naturvernloven er landskapsvernområder et svakere områdevern sammenliknet med nasjonalparker. For landskapsvernområder er hovedformålet å sikre natur- og kulturlandskap. Generelt er det forbud mot inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter, men tradisjonell landbruksdrift vil i de fleste tilfeller kunne fortsette som før, jf. at *”for å sikre at tradisjonell næringsvirksomhet ikke utøves i strid med landskapets formål, vil den ofte være undergitt visse begrensninger når det gjelder driftsform og driftsintensitet.”* (Ot.prp. nr. 46 (1983-84)).

1.2 Forvaltning av landskapsvernområder

Fram til de senere årene har norsk nasjonalparkpolitikk gått ut på å etablere verneområdene, herunder å fastsette et regelverk, samt å etablere oppsyn og forvaltningsmyndighet. Det har vært lagt relativt liten vekt på skjøtsel og andre aktive forvaltningstiltak. I de senere årene har overordnede myndigheter kommet med klare signaler om en mer aktiv forvaltning. Det er da særlig nevnt større differensiering, både innenfor hvert enkelt større verneområde og mellom verneområdene.

Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde må i nasjonal målestokk kunne sies å være beskjedent benyttet til rekreasjon og friluftsliv for andre enn lokalbefolkningen. Det som har preget området, og igjen danner grunnlaget for vernet, er seter- og slåttedrift gjennom generasjoner. Driften er på grunn av endringene i samfunnet for øvrig på tur ned. Det en imidlertid kan se for seg, er noe økt ferdsel grunnet økt oppmerksomhet om Forollhogna nasjonalpark. Den begrensede seterdriften sammen med beskjedne turisme tilsier at forvaltningsplanen ikke behøver å være spesielt detaljert. Målet om å ta vare på et særpreget naturlandskap forutsetter at det utvises forsiktighet med nyt tiltak i området. Det andre hovedmålet, å ta vare på et særpreget og vakkert kulturlandskap, forutsetter at det opprettholdes et aktivt seterbruk. Dette krever et forvaltningsverktøy som ikke legger for mange hindringer i vegen for en drift tilpasset de øvrige kravene i landbruket. Aktiv utnytting av ressurser i området vil i framtiden være en viktig del av skjøtselen i de kulturpregede delene av området.

Forvaltningsplanen bygger på verneforskriften, og skal bidra til å fremme en utvikling i samsvar med verneformålet. I tillegg til at planen skal gi retningslinjer, skal den være et hjelpemiddel i forvaltningen av området. Den skal bl.a. gi grunnlaget for kontroll med arealdisposi-

ringen og være en rettleder for forvaltningsmyndighetene, grunneiere og andre brukere. Det er viktig at forvaltningsplanen blir ajourført med jevne mellomrom. Det vil være naturlig at første revisjon av planen igangsettes så raskt som mulig etter at forsøksperioden for delegering av forvaltningsmyndighet til Tolga kommune er avsluttet, det vil si i 2008.

2 Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde. Naturfaglige forhold, brukerinteresser og verneverdier

2.1 Verneverdier i Londalen – Ørvilldalen generelt

Londalen – Ørvilldalen er ett av i alt 8 landskapsvernområder som omkranser Forollhogna nasjonalpark. Verneområdet består av seterdaler som har hatt og har stor betydning for jordbruket i fjellregionen. Den etterfølgende beskrivelsen av området bygger på undersøkelser og eksisterende fagrapporter om bl.a. geologi, botanikk, zoologi og kulturlandskap.

2.2 Natur og kultur

2.2.1 Geologi, topografi og klima

Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde ligger i Tolga kommune og er ca. 49 km². Det grenser opp mot Magnildalen – Busjødalen landskapsvernområde ved Gjersjøen. For nærmere avgrensing henvises det til vedlagt kart. Området har veiforbindelse fra Tunndalen og Vingelen inn til Bratthøvollen som ligger nord i området.

Landskapet er kupert med to dominerende forsengkninger langs elvene Lona (vest) og Ørvilla (øst). Dalene strekker seg i retning nord – sør med drenering mot Glommas dalføre i sør. I tillegg til Londalen og Ørvilldalen med tilhørende dalsider er også ett platå over tregrensen fra Londalen til Store Gjersjøen med på å skape variasjon i landskapsbildet innenfor verneområdet.

Londalen fra Tangen

Bergartene i området tilhører Trondheimsfeltet. Et kompleks av kambrosilurbergarter ble dannet under oppbygningen av den kaledonske fjellkjeden. Bergarter som sandstein, hornblende og mørke, bløte og kalkrike glimmerskifere dominerer, og har gitt gode forhold for jordbruk i området.

Den siste istida har satt spor etter seg i Londalen. Morenemateriale av varierende tykkelse er avsatt i dalsidene, mens dalbunnen preges av elvededimenter. Brevannet har avsatt et sammenhengende eskersystem langs Lona, terrasser og spylerenner ved Bjørnåsfjellet samt en sete (såttå) i dalsiden mot Sletthøa. Langsgående strukturer i løsmassene ved Tanghaugen viser en bevegelse av isen mot nordvest. Løsmassene i området er stedvis egnet for bruk til vedlikehold av eksisterende vegnett.

Klimatiske målestasjoner eksisterer ikke i området, men målinger fra de nærmeste stasjonene gir følgende informasjon (Aune 1993):

<i>Målestasjon</i>	<i>Temperatur (°C)</i>	<i>Nedbør (millimeter)</i>
<i>Tynset</i>	<i>0,0</i>	<i>400</i>
<i>Os i Østerdalen</i>	<i>Data finnes ikke</i>	<i>501</i>
<i>Røros</i>	<i>0,3</i>	<i>504</i>

Målingene er årnormaler med data innhentet over en 30-års periode, og viser gjennomsnittlige nedbør- og temperaturforhold på en stasjon.

2.2.2 Vegetasjon

I et landskap preget av flere hundre års setring, slått og beite har vegetasjonen blitt utsatt for stadige endringer. Litt etter litt innrettet vegetasjonen seg etter økt beiting, setring og slått av myrer og urte- og grasrike skogtyper. I senere tid er denne utviklingen reversert. Bevaring av ulike, til dels rike vegetasjonstyper er utgangspunktet for landskapsvernområdet, og er derfor sammen med jordbruket viet betydelig oppmerksomhet i forvaltningsplanen.

Botaniske verdier i Londalen/Ørvilldalen har først det siste tiåret blitt satt på kartet. I all hovedsak er arbeidet gjort av Reidar Haugan. Til tross for dette arbeidet er den botaniske kunnskapen om dalførene fortsatt noe mangelfull.

Endringen i landskapet gjennom seterbruken kan grovt sett deles inn i fem deler:

1 *Setervollene.*

Rydding av skog førte til god tilgang på lys og dermed et skifte i artsutvalg vekk fra skogplanter. Samtidig gav gjødsling mer tilførsel av nitrogen og fosfor enn vanlig for jordsmonnet i skogtraktene. Kontakt med bygda førte med seg spredning av plantearter. Setervollene var stort sett lavproduktive med kortvokste planter, men med et stort planteutvalg. Dagens setervoll er basert på fullgjødsling, fulldyrking og med innsådde fôrplanter. Vollene har blitt høyproduktive med høyvokste planter men et lavt antall arter. Likheter er stor med bygdas moderne enger. Den opprinnelige setervollen finnes igjen i randsonene eller på seter der driften er lagt ned.

2 *Utmarksbeite.*

Redusert oppvekst av skog og kratt førte til et lavere plantedekke enn opprinnelig. Sammen med lys gav det grobunn for et rikere artsmangfold. Det forutsatte et moderat beitepress. Det ble også et naturlig skifte mot mer beiteresistente arter. Opphør av beite fører nokså raskt til en forskyvning tilbake mot den opprinnelige tilstanden. Nyere raser storfe er tyngre og mindre mobile enn de som opprinnelig ble benyttet og var med på å trække opp landskapet i nærheten av setervollene.

3 *Rydding/tynning av skog*

Skogen ble tynnet for å bedre beitet og utslått samt for å tilfredsstille behovet for ved. Åpen parkskog med store trær og lite krattskog dominerte. Skyggekreven og beitefølsomme planter ble forvist til skjul under einekratt osv. Den landskapsmessig mest synlige endringen i seterdalene i de senere tiårene er gjengroing med bjørk og einer.

4 *Utslått*

Høsting av utmarka var historisk meget viktig. Praktisk talt alle områder som kunne høstes ble utnyttet. Dette gjelder omtrent alt av starrmyrer, gras- og urterik skog samt enkelte produktive områder i lågfjellet. Utslått skjedde sent i sesongen. Plantene fikk dermed god tid til frøsetting. Høyvokste planter ble holdt nede og stimulerte de lavere. Tuvedannende planter ble også holdt nede til fordel for mattedannende. Myrene ble delvis tørket ut på grunn av slått. Også her er går utviklingen tilbake til det opprinnelige landskapet.

5 *Kommunikasjonsnett*

Kontakt mellom bygda og seterområdene, setrene i mellom, samt transport til og fra slåttemråder hadde også stor botanisk betydning. Det tette kommunikasjonsnett førte sannsynligvis til at området hadde et relativt enhetlig, felles artsutvalg, noe som beriket det enkelte område. Moderne arealbruk, med mye mer konsentrert innsats i mindre områder, har trolig brutt denne kontinuiteten.

En oppsummering viser at utvikling fra ekstensiv til intensiv drift har hatt store botaniske konsekvenser for seterområdene. Størstedelen av kulturlandskapet er imidlertid nå i ferd med å gå tilbake mot et naturlandskap. Vern av kulturlandskap forutsetter bruk, og der ligger også utfordringene. Skal utviklingen snus, krever det idealisme og museal drift, noe som ikke er forenlig med dagens krav til effektive driftsformer. Tiltak som rydding av skog og kratt, vedhogst og utmarksbeite er positive elementer som bør prioriteres i deler av landskapsvernområdet framover. I tillegg ligger det store utfordringer i ikke å endre landskapet mer enn nødvendig i motsatt retning. Inngrep som vesentlig endrer landskapet og biologien er ikke tillatt i landskapsvernområdet. Eksempler finnes i planering, oppdyrking, sterk gjødsling og såing av fremmede forplanter.

Vingelens behov for nye dyrkingsarealer må balanseres mot skaden i det tradisjonelle landskapet man ønsker å verne og skjøtte. Det er av den grunn foretatt en kartlegging og vurdering av potensielle områder for oppdyrking. Arbeidet er utført av Reidar Elven og Heidi Solstad sommeren 1999.

Kartlegging

I grove trekk er kartleggingen gjort etter følgende kriterier:

- a) Utarbeidelse av standard artsliste for alle kjente karplanter i området fra tidligere
- b) Utarbeidelse av skjema for utvalgte natur-/vegetasjonstyper og landskapselementer som en antok kunne forekomme i dalføret.
- c) Registrering av arter og elementene i punkt b for hvert enkelt område.
- d) Mengden av arter og naturtyper i områdene ble kvantifisert etter en skala fra 1 (sjelden) – 6 (dominerende i over 25% av området).

- e) Størrelsene på områdene varierer sterkt. Det ble derfor laget en standardkurve for artsmangfold satt opp mot areal for de undersøkte områdene.
- f) Ikke alle arter teller likt. Deles fra 1 (nasjonalt prioriterte) til 3 (lokalt prioriterte)

Kartlagte områder

Fortløpende nummerering henviser til rapport fra Solstad og Elven 1999.

2.1 Londalsvolla

Slak bjørkeskogside med lavt mangfold av naturtyper, men alle vegetasjonstypene er intermediære til rike, produktive og næringskrevende. Artsmangfoldet er middels uten spesielle forekomster. Botanisk har området fått middels til lav prioritet, og landskapsmessig lav prioritet. Hele området er gammel beite og slåtteskog.

2.2 Mellom Londalsvegen og Bjørnbekken ved Tomastjønn

Middels til lite mangfold av naturtyper. Middels artsmangfold med noen viktige arter som rypebunke, stakekarse og sprikevasshår. Ligger nær veg, uten tilknytning til seter og relativt godt synlig i terrenget. Botanisk lav og landskapsmessig middels verdi.

2-3a Øyan vest

Fattig smylebjørkeskog på nedre terrasse og blåbærskog på øvre. Kildene og sumpdragene umiddelbart sør for området er meget verdifulle. Ingen spesielle artsforekomster innenfor det foreslåtte området, men meget verdifull vegetasjon i sumpdragene. Ligger atskilt fra setra, som ikke er i drift. Den botaniske verdien er lav inne i selve området, men områdene direkte på utsiden har høy verdi. Landskapsmessig har området høy verdi.

2-3b Øyan nord for Ustuvollen

Glasifluviale terrasser som gir bratte, tørre skråninger. Terrasseflatene har skrinnsmyle- og einerdominert bjørkeskog av beitetype. Skråningene er artsfattige og domineres av gras og einer. Området deles av et myrdråg med rikmyr og med meget frodige sumpvierkratt med bl.a. storrap og ballblom. Viktig artsforekomster er storrap og jonsokkoll. Ligger i nærheten av vei og seter i drift. Området har middels botanisk verdi og landskapsmessig lav verdi.

2-4 Nord og øst for Kvannbergvolla

Nokså jamn sørvest- og sørvendt li med mosaikk av bjørkeskog og mindre myrer. Trolig god berggrunn og rikt sivevann, men dekket av noe fattigere morene. Middels mangfold av naturtyper. Jamt rik i fuktige samfunn. Middels artsmangfold og innslag av kjeldeurt, liljekonvall og dunhavre. Beliggenhet i tilknytning til setergrend og vei. Botanisk og landskapsmessig er området av middels verdi.

2.5 Nordøst for Kåsåsen

Li dominert av bjørk og småmyrer. Middels mangfold av naturtyper. Myrene er middels rike i en ellers skrinnsmylebjørkeskog. Middels artsrik elvekant med bl.a. gul- og blåmjelt. Middels artsmangfold. Botanisk triviell lokalitet, men elvekanten er verdifull. Ingen nærhet til setervoll, men vegen går tett innpå. Botanisk og landskapsmessig har området lav verdi.

2-6 Nystuvollen - Reinsvolla

Slak li med bjørkeskog og beitemark. Lavt mangfold av naturtyper. Flere middelstore myrer sterkt preget av tidligere slått. Middels artsmangfold og ingen spesielle artsforekomster. Ligger i tilknytning til setervoll og vei. Botanisk og landskapsmessig har området lav verdi, med unntak av slåtteomyrene som enda er i nokså god tilstand.

2-7 *Storøyvolla*

Bred elveslette avgrenset av esker i vest og hauger av bresjøopprinnelse i øst. Området huser to gamle setervoller med innmark som nå er sauebeite. Middels naturtype- og arts mangfold. Trolig den botanisk viktigste lokaliteten i Londalen. Områdene sør for setervollene er betraktelig mer artsrike enn den nordlige delen. Ligger også i tilknytning til veg. Botanisk og landskapsmessig har området høy verdi.

Det ble også foretatt undersøkelser på Kvannøya for å se om denne lokaliteten kan være en erstatning for Storøyvolla og Øyan. Svaret viser seg å være negativt.

Frodig fjellbjørkeskog

2.2.3 Dyreliv

Dyrelivet skiller seg ikke vesentlig fra det som kan forventes i et høyereliggende bjørkeskogbelte, med en del innslag av myr og dyrket mark. Terrenget over 900m-koten ligger innenfor Forollhogna villreinområde. Spesielt for villreinen i regionen er høy kalveproduksjon, store gevir, høy vekt, stor andel bukk, liten skyhet overfor mennesker og en vellykket lokal forvaltning. Villreinstammen teller mellom 1700 og 1800 vinterdyr. Øvrige hjortedyr i området preges av elg på sommerbeite, samt trekk av rådyr og hjort.

Skogterrenget regnes som godt for jakt på lirype og orrfugl. Beveren er etablert langs Lona. Bestanden av gaupe og jerv tar seg opp, og observeres jevnlig. Det er de siste årene registrert en klar økning i antall rovdyrskader på sau.

I 1975 demte Vingelen Utmarkslag opp fire mindre tjønner som i dag dekker 85 daa. Vannspeilet ble hevet, og dammene utgjør nå gode fiskevann. En effekt av oppdemmingen er økt næringstilgang for levende organismer noen år framover. Berggrunnen i området kan muligens bidra til en varig god produksjon av planteplankton.

Våtmarksområdene omkring Bjønntjønnan er kartlagt som en rik biotop for ender og vadere (Jon Bekken 1994/95) på visitt før de flyr lenger inn og opp i fjellet. Arter som storlom, grå-

hegre, gjess (sjelden) krikvand, laksand, myrhauk og trane utgjør et lite utvalg av faunaen i verneområdet.

2.2.4 Kulturminner

Minner om menneskelig virksomhet i landskapet før reformasjonen i 1537, er automatisk fredet etter kulturminneloven. Samiske, faste fornminner er fredet når alder overskrider hundre år.

Forollhognaområdet inneholder et bredt spekter av kulturminnetyper. Utvalget representerer på en god måte det man kan forvente å finne i fjelltraktene i Midt-Norge. En slik kulturarv har stor betydning for nærmiljø og identitetsfølelse.

Fra slutten av 1700-tallet har Londalen og Ørvilldalen hatt stor betydning i jordbrukssammenheng. Dalene ble først utnyttet til slåtteeområde fram til ca. 1930. På midten av 1800-tallet kom de første setrene, og dermed husdyrene.

I senere år har det vært arbeidet med å gjenskape slåtteeenger med kulturpåvirket vegetasjon som historisk var vanlig og betydningsfullt for husdyrnæringen. Slåtte- og seterområdet med sin 250 år gamle kulturhistorie brukes aktivt, og flere gamle slåttebuer og løer er restaurert. Vingelen Kirke- og Skolemuseum og privatpersoner har foretatt omfattende registreringer av ferdselsveger, utmarksbebyggelse, blestere og dyregraver. Kartlegging av buer og løer foretatt av Magnus Trøan (1985 og 1999) viser følgende:

<i>Buer, løer og tomter</i>	<i>Antall innenfor verneområdet</i>
Bu-tomter	19
Buer	2
Løe-tomter	80
Løer	6

Kartleggingen skapte en økt bevissthet omkring utmarkshistorien i Vingelen, og flere buer og løer er restaurert. Utmarkslaget sammen med kirke- og skolemuseet stod bak en fordeling av midler til elglagene øremerket restaurering av 1 – 2 bygninger innenfor de respektive elgvaldene. Privatpersoner har også på eget initiativ bidratt til en bevaring av hus i utmarka. Felles for alle løer og buer er prinsippet om fri benyttelse for allmennheten. Tabellen under gir en grov oversikt over utført arbeid.

<i>Løe / Bu</i>	<i>Restaurering</i>	<i>Eier</i>
Stortrøløa	Restaurert av elglagene. Tatt ned og satt opp på nytt	Torill Østvang
Nygaardsenget	Bu og løe. Løa er tatt ned og satt opp på nytt. Bua er ikke helt ferdigstilt. Begge bygninger er flyttet noe.	Øyvind Tobro
Freksenget	Bu. Tatt ned og satt opp på nytt Nytt tak og gulv.	Arne Karlsen
Buenget	Restaurert av elglagene. Tatt ned og satt opp på nytt	Gjørn Nygård
Storøyvollen	Løe restaurert av Jens Røe	Jens Røe
Regnløa	Restaurert av elglagene. Tatt ned og satt opp på nytt	Lars Ø. Åsen

Lokaliseringen av disse bygningene er konsentrert til de lavereliggende delene sør i begge dalene samt til et større myrområde nord for Kvannøyen (Londalen).

I tillegg har Vingelen Kirke- og Skolemuseum organisert en større restaureringskampanje for utmarksbebyggelsen. Registreringer viser seterbygninger med høy verneverdi. Eksempler er Orvilldalen og Kvannberget.

Et mønster som går igjen er setervanger med godt bevart bebyggelse og omgivelser. Kombinasjonen av mennesker, dyr og flere setrer skapte behov for ferdselsårer. Et helt nettverk av mer eller mindre gjengrodde stier og veier forteller en historie om klover og såler, slit og romantikk.

Kvannøya

2.3 Brukerinteresser

2.3.1 Jordbruk

Fjellområdet har vært gjenstand for seterbruk, slåtter og måssåtak allerede fra første halvdel av det 17. århundre. En bygselseddel på Trøom-bratthøa til eieren av Tollefsa bekrefter slåtter fra 1718. Utmarka som viktig ressurs til fôr førte med seg en omfattende husmasse i skog og mark. Enkelte gårder hadde opp til 20 utmarkssløer. At utmarksslåttene var viktig i jordbruket, viser transport av fôr helt fra Eventjønna til Aasen ytre i Vingelen tidlig på 1700-tallet.

De eldste seterfjøsene er reist i stein eller laftet av bjørk eller furu. Bindingsverket ble tatt i bruk ved århundreskiftet. Store seterfjøs er vanlig. Seterbua er ofte tømret eller en kombinasjon av laftet tømmer i hver ende med et midtparti av bindingsverk. Taktekkingsmaterialet har normalt vært torv.

Omkring århundreskiftet var det vanlig med flere seter på hver gård. Vårseter og høstseter nevnes spesielt. Vårseteren lå som regel nærmest gården, og lavere over havoverflaten enn høstseteren. Beite i utmarka kunne dermed starte tidligere om våren enn ved bruk av kun en seter i fjellområdene. I perioden 1925 – 45 ble det meste av denne typen seterdrift avviklet. Vårseteren nærmest bygda ble avviklet til fordel for bruk av kun en seter sesongen igjennom. Ved innføring av kunstgjødsel og kraftfôr på gårdene, ble det også mindre behov for ”mose”sanking i fjellområdene.

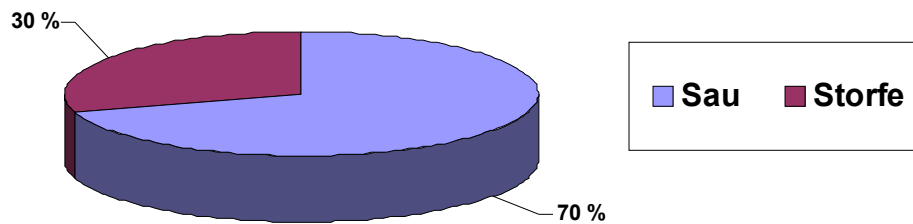
Et stadig mer intensivt jordbruk vil med sikkerhet også føre til endringer i driftsformer framover. Vinterfôr blir nå hentet i seterdalene, og beiteområdene blir stadig mer viktige for å opprettholde nærings- og bosettingsmønsteret. I dag er om lag halvparten av setrene i drift med både slått og beite.

Setrene er med få unntak konsentrert i små grender helt sør i området. Fellesseter finnes ikke innenfor verneområdet. Både ku og ungdyr slippes i utmarka. Rasjonaliseringen i landbruket krever likevel rydding, dyrking og inngjerding av kulturbeiter omkring setervollene. Dagens drift fordrer også en viss grad av mekanisering. Mjølkemaskiner, mjølketanker og elektriske gjerder stiller krav om elektrisitet. Dieseldrevne aggregater er mest benyttet, men i dag er området ved Kvannberget, Øyan og Ørvilldalen forsynt med elektrisitet fra lysnettet. Foruten kraftlinje og veier er området lite preget av tekniske inngrep. Slik landbruksnæringen utvikler seg, vil det i framtiden bli et behov for arealer til nydyrking. Potensielle områder ligger i tilknytning til de nevnte konsentrasjonene av setervoller i Ørvilldalen og ved Kvannberget.

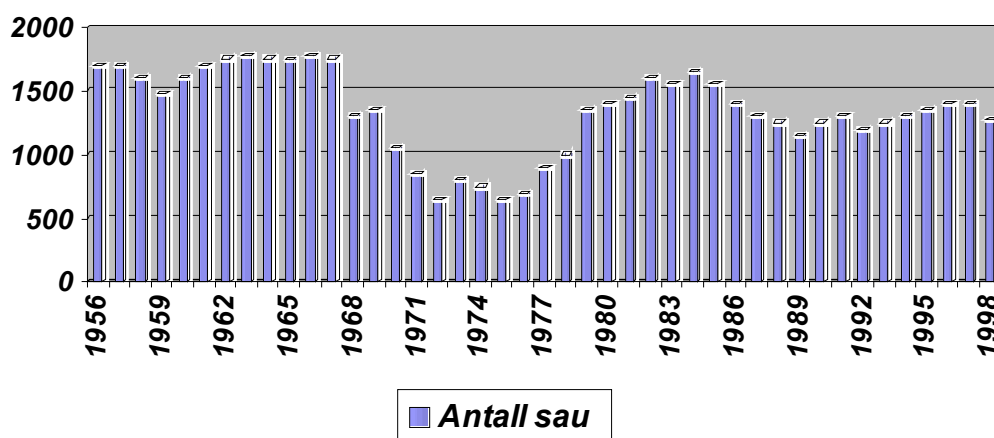

Moderne jordbruk i seterdalene

Sauehold utgjør en betydelig interesse i utmarksnæringen. En prosentvis oversikt over antall dyr på beite i områdene som berøres av Forollhogna nasjonalpark, Magnilldalen-Busjødalen landskapsvernområde og Londalen-Ørvilldalen landskapsvernområde i Tolga kommune viser følgende (tall fra Bratthøa Sauhavnelag):

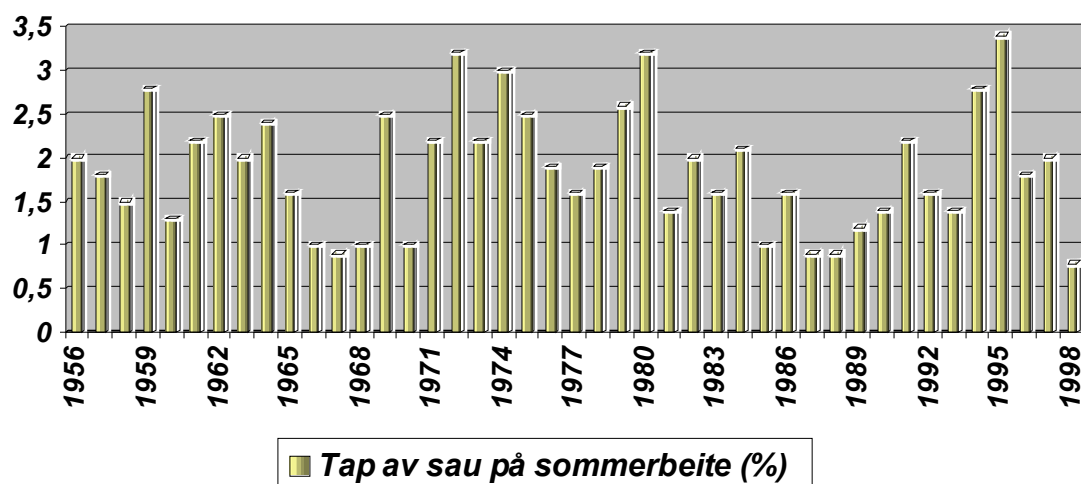

Som tabellen under viser (tall fra Bratthøa Sauhavelag) har imidlertid saueholdet variert. Beregninger fra Bratthøa Sauhavelag viser en verdiskapning for sin del av verneområdet på over 700.000 kroner.

Den samlede verdien av fôr dyrene for nevnte havelag tar opp i løpet av en sesong er betydelig. For 1996 med ca. 1400 sauer på beite er den totale verdien beregnet til å være i overkant av 262.000 kroner.

Tap av sau har vært forholdsvis lavt i forhold til landsgjennomsnittet, men det er ingenting som tyder på at andelen tap tatt av rovdyr er mindre for verneområdet enn for landsgjennomsnittet (60% av totalt tap). Gjennomsnittstapet for perioden 1956 – 1996 er 1,86%, mens det største tapet ett enkelt år er registrert i 1995 (3,5%). Utviklingen de senere årene viser en økende tendens i tap forårsaket av rovdyr. Gaupe, jerv og ulv er alle dokumentert som medvirkende årsak til utvikling i tapstallene. Tabellen under gir en oversikt over tap i % for perioden 1956 – 1997 (tall fra Bratthøa Sausankelag).

For å minske tap av dyr, har det vært fast tilsatt gjeter i mange år og ekstra organisert tilsyn hver helg i beitesesongen. Andre tiltak som er satt i gang for å minske tapet er snyltebehandling av dyr, oppsetting av klopper og bruer, salting og gjerding. Alle tiltakene synes viktige å holde i hevd også i tiden framover.

Gjennom de senere årene er det utviklet et godt samarbeid mellom saubeitelagene både om tilsyn og sanking.

Samlekor ved Kvannøya

Storfe utgjør ca 30% av det totale antallet husdyr på beite i utmark. Variasjonen av dyr er med på å holde i hevd et tradisjonelt kulturbeite. Selv om det totale antallet beitedyr er for nedadgående, forsinker det den naturlige gjengroingen av utmarka. Tall fra hamnelagene som har ungdyr og kyr viser denne fordelingen i 1998:

Hamnelag	Kyr	Kviger	Totalt antall
Svartåsen	109	132	241

Ørvilldalen, Øyan, Kvannberget	109	132	241
			482

2.3.2 Skogbruk

Skogen er privat og består av høyereliggende bjørkeskog nyttet til ved til eget bruk og noe salg. Tilgjengeligheten til skogen er forholdsvis god. Veien til Londalsvollan ble anlagt som en skogsbilveg med tanke på enklere tilgang til gode forekomster av bjørkeskog som også kan nyttes i næringssammenheng. Det finnes ingen skogreisningstiltak eller områder med treslagsskifte innenfor landskapsvernområdet. Jordsmonnet gir felter med god bonitet innenfor området. Driftsplan for området eksisterer ikke.

2.3.3 Utmarksnæring, jakt og fiske

Interesse for leie av hytter og buer har i de senere årene vist et stadig økende omfang. I den forbindelse har Vingelen utmarkslag lagt forholdene til rette for organisert utleievirksomhet. Satsingen er i første rekke rettet mot jegere, fiskere og ferdefolk. Utmarkslaget har fem hytter/buer i området: To ved Gjersjøen, to ved Bjønntjønnan og en ved Bratthøa. Det ene husværet ved Gjersjøen og den ene ved Bjønntjønnan, samt hytta ved Bratthøa, kan i sommerhalvåret leies av allmenheten. Ved Bjønntjønnan er det også tilgang til båt. I jaktseasonen er hyttene ved Gjersjøen og Bratthøa utleid til rypejegere. De to andre buene (Gjersjøen og Bjønntjønnan) står åpne hele sommeren, og om vinteren er alle fem åpne uten at bestilling på forhånd er nødvendig. Videre leies tre hytter ut av privatpersoner. Det gjelder Storøyvollen, Veslnordstuvollen, samt en bu ved Gjersjøen. Den samlede verdien av utleie er beregnet til om lag 50.000 kroner/år.

Jakthytte ved Bratthøa

Jakt og fiske har alltid vært en del av næringsgrunnlaget for samfunnet omkring verneområdet. Tilskott av mat fra fjell og vassdrag har vært viktig for livberginga under de harde klimatiske forholdene oppunder fjellbandet. Fortsatt utnyttes ressursene på en aktiv måte, men rekreasjonsverdien må i dag tilskrives like stor verdi som selve matauken. Området er populært for både for stor- og småviltjakt. De viktigste artene er reinsdyr, elg, rype og hare. I tillegg drives sporadisk jakt på hjort, rådyr, bever, storfugl og orrfugl.

Når det gjelder inntekter fra jakt på småvilt, er de relatert til salg av jaktkort og langtidsleie og estimert etter følgende kriterier:

<i>Art</i>	<i>Areal</i>	<i>Pris / arealenhet</i>	<i>Verdi</i>
Rype	49.000 daa	1,50 kroner / daa	73.500 kr.
Hare	23.300 daa	0.30 kroner / daa	6.900 kr.

For reinsjakta estimeres inntektene etter antall reinsretter innenfor området (antall daa over 900m koten /2150).

<i>Ant. Reinsretter</i>	<i>Fordeling av dyr</i>	<i>Antall dyr</i>	<i>Vekt</i>	<i>Total vekt</i>	<i>Kr /kg</i>	<i>Inntekt</i>
12	Kalv 40%	4,8	25 kg	468 kg	55 kr	25.740 kr
	Simle 30%	3,6	40 kg			
	Bukk 30%	(2,4)	45 kg			
	Stor bukk (1/3)	(1,2)	80 kg			

Det er også vanlig å rekne 20% opplevelsesverdi på inntekten. Summen skulle da bli 30.888 kroner.

For elgjakta estimeres inntektene tilsvarende etter antall elgretter innenfor området (antall daa under 900m koten/2600).

<i>Ant. Elgretter</i>	<i>Fordeling av dyr</i>	<i>Antall dyr</i>	<i>vekt</i>	<i>Total vekt</i>	<i>Kr /kg</i>	<i>Inntekt</i>
9	Kalv 50 %	4,5	70 kg	1.069 kg	60 kr	64.140 kr
	Kolle/bægg 25 %	2,25	150 kg			
	Okse/1,5 år 25 %	2,25	185 kg			

Størstedelen av jakta, særlig storviltjakta, forbeholdes lokalbefolkningen, men også utenfor kommunens grenser er etterspørselen etter slike gode jaktområder stor. For utenbygds personer er det mulig å løse jaktkort på reinsdyr og småvilt i området.

Inntekten fra salg av fiskekort utgjør ca. 13.700 kroner/år for hele Vingelen. For fritidsfiske gjelder følgende:

- Ett kort dekker hele området.
- For Måsådalstjønnna selges ikke fiskekort

Ørreten dominerer fullstendig som fiskeslag. Bjønntjønnan og Tomastjønnna ble demt opp som fiskevann på henholdsvis slutten av 1970- og midten av 1980 tallet. Fisken er av god kvalitet med en god årsvekst.

Tomastjønnå

En beklagelig situasjon er imidlertid innføring av ørekyte til Gjersjøen med tilhørende vassdrag. Arten finnes ikke naturlig i området, og er trolig innført som ulovlig agn. Ørekyte konkurrerer med ørreten om føden, og formerer seg raskt. Etter observasjoner og systematisk fiske fra privatpersoner og utmarkslag de siste to årene synes ikke mengden å være faretruende høy ennå. Det bekreftes av prøvefiske utført av personell fra fylkesmannen i Hedmark.

I tillegg til ovennevnte tall kommer alle ringvirkninger i form av inntekter til kommunen, f.eks. matvarer, overnatting osv.

2.3.4 Friluftsliv

Ferie- og fritidsbetinget ferdsel i utmarka innenfor landskapsvernområdet har i dag et begrenset omfang, og området benyttes for det meste av lokalbefolkningen. Vinterstid går det skiløyper fra Vingelen til både Gjersjøen og Ørvilldalen. Et naturlig mål er Storbekkbua som er åpen for allmennheten. Sommerstid brukes også området til friluftsliv. Det mest brukte stinettet har mange forgreninger og strekker seg mellom Gjersjøhøgda, Langfjellshogna og Bratthøa. Stinettet er ikke merket.

I tillegg til stier, bør også de gamle ferdselsvegene mellom bygda og Bratthøa nevnes. Den første kjørevegen for hest til Storøya og Bratthøa strakk seg fra Kvannberget via Tanghaugan, Hølrabben, Åslia, Simasenget, Åstrøenget og ned i Smådalene. Senere ble det anlagt kjerreveg nordover fra Kvannberget, om Hjortmyra og over Kvannøya. Veien ble i perioden 1936 – 1940 lagt oppå eggene nordover fra Kvannøyloken. I 1955 ble standarden hevet til traktorveg. Mellom setervollene ble det også gått opp snarveier. Gode eksempler finnes mellom Londalsvolla og Storøya samt mellom Storøya og Bratthøa.

2.3.5 Motorferdsel

Motorferdsel i utmark er lite utbredt. Noe transport til og fra setrene vinterstid forekommer, men transporten foregår langs eksisterende ubrøyta vei i området. Unntaket er beskjedne transport av saltsteiner i utmarka. I tillegg kommer oppkjøring av skiløyper etter tilrettelagte traseer. Det er gitt et fåtall dispensasjoner for barmarkskjøring inn til hytter ved Gjersjøen.

Camping i utmark med bobil og campingbiler forekommer, men har et lite omfang. Denne formen for turisme reguleres av verneforskriftene.

2.3.6 Fritidsbebyggelse, buer og naust

Innenfor verneområdet finnes relativt få hytter og buer. Enkelte av disse er knyttet til næringsvirksomhet, jf. havnelag, mens andre eies av innen- eller utenbygds personer og benyttes til fritidsformål. Flere buer står åpne for fri benyttelse i hele eller deler av året.

Det er ikke lagt til rette for hyttefelt i området, men enkelte hytter ligger spredt i bjørkeskogbeltet i begge dalførene. De er lokalisert i tilknytning til seterbebyggelsen sør i verneområdet.

2.3.7 Grusforekomster

I verneområdet finnes seterveier med tilhørende massetak for uttak av grus. Registreringer utført av GEOfuturum i 1994/95 viser 3 massetak innenfor grensene til Londalen - Ørvilldalen landskapsvernområde, og 2 i umiddelbar nærhet, lokalisert på sørsiden av Ørvilla. De resterende grustakene innenfor Londalen – Ørvilldalen veivedlikeholdsområde ligger tilknyttet Rysäteråsen og Gjeldalen. Løsmassene er først og fremst beregnet til vedlikehold av vegnettet i området.

Geologien i området er preget av Trondheimsfeltets bløte bergarter med hyppig forekomst av skifere. Det gir et morenemateriale med høyt innhold av fine sedimenter. Teleaktiviteten blir høy og bæreevnen lav. De samme skiferrike massene finnes igjen i løsmasser avsatt av breelver og elver uten tilknytning til siste istid. Materialet gir liten slitestyrke ved bruk på veg og må dermed fornyes ofte.

I denne planen er det kun tatt med grusmasser som er velegnet til vedlikehold av vegnettet i verneområdet. Grustypen benevnes som slitelagsgrus. For området eksisterer det for øvrig ingen uttaksplan for løsmassene.

I de undersøkte områdene i og i umiddelbar nærhet av verneområdet viser kvaliteten på løsmassene en kornfordeling med for høyt innhold av fint materiale til vedlikehold av seterveier og en svakt skifrig karakter. De to nordligste masseforekomstene, som er lokalisert i Måså-dalen, er dessuten kvartærgeologisk verneverdige.

2.3.8 Bygninger og bygningsmiljø

Gamle bygninger har behov for restaurering og modernisering for ikke å forfalle og dernest forsvinne fra kulturlandskapet. Det er også krav fra eiere og brukere at bygningene tilfredsstiller dagens ønsker og behov innen næring eller fritid for å bli benyttet i det hele tatt.

Eiendommene i Londalen og Ørvilldalen må sies å være i en meget god forfatning. Det viser seg derfor at den aktiviteten som krever melding eller søknad etter plan- og bygningsloven er forholdsvis beskjeden. Tabellen under viser alle tiltak som er meldt til kommunen siden 1982.

<i>Årstall</i>	<i>Eier</i>	<i>Tiltak</i>
1982	Vingelen Utmarkslag	Vedskål/lager på Bratthøvollen
1985	Vingelen Utmarkslag	Lavo ved Eventjønnløken
1986	Vingelen Utmarkslag	Lavo ved Midthøa
1991	Vingelen Utmarkslag	Tilbygg til jakthytte ved Store Gjersjøen
1993	Vingelen Utmarkslag	Anneks til jakthytte ved Store Gjersjøen
1993	Vingelen Utmarkslag	Utleiehytte ved Bjønntjønna
1990	Knut Persvingelen, Vingelen	Bu/hytte ved Store Gjersjøen
1988	Jøran Nygård, Vingelen	Nytt seterfjøs i Londalen
1985	Tormod Haugen, Vingelen	Skogs- og fiskerbu ved Tomastjønna

1988	Jens Røe, Vingelen	Restaurert seterfjøs på Storøya
1995	Lars Buttingsrud, Vingelen	Tilbygg (mjølkerom) til seterfjøs i Kvannberget
1985	Sigrid N Tobro, Vingelen	Seterfjøs i Ørvilldalen
1996	Sigrid N Tobro, Vingelen	Restaurering av seterbygning i Ørvilldalen
1992	Engbret Enget, Vingelen	Utleiehytte i Ørvilldalen
1982	Torfinn Røe, Vingelen	Seterfjøs i Ørvilldalen

Det å ta vare på kulturarven har vært gjort på en meget god måte i Vingelen med tilhørende seterdaler. Grunneierne i området har en god evne og interesse for å tilpasse en moderne driftsform til et miljø med røtter i god, gammel byggeskikk. Retningslinjer for framtidige endringer på bygg og for reising av nye setrer/hytter vil derfor være viktig for bevaringen av et unikt bygningsmiljø. I heftet om byggeskikk i Midt- og Nord-Østerdalen er god byggeskikk definert slik: *"God byggeskikk er "det alminnelig gode". Den avgrenser seg mot forflatet massekultur og mot individuelle, arkitektoniske markeringer. Nye bygninger kan først bli god byggeskikk når de passer til stedet de står. Dette vil si tilpasning til klima, natur og eksisterende bygningsmiljø. God byggeskikk betyr dessuten at det er god utnyttelse av energi, materialer, transport og økonomiske ressurser"*.

Storøyvollen med restaurert seterfjøs

2.4 Eiendomsforhold

All grunn i verneområdet er i privat eie. Landskapsvernområdet ligger i sin helhet innenfor forvaltningsområdet til Vingelen Utmarkslag.

Forvaltning av beiterettigheter

- Gjera og Busjødalen sauhavnelag, Bratthøa sauhavnelag, Svartåsen havnelag, Nordre Londalen havnelag og Ørvilldalen havnelag.

Skogforvaltning

- All skog er privat.

- Jakt og fiske organiseres gjennom Vingelen Utmarkslag.

4 3 Mål, utfordringer og strategier for forvaltningen av Londalen - Ørvilldalen landskapsvernområde

3.1 Mål for forvaltningen av landskapsvernområder

I Lov om naturvern (19.06.1970) er det hjemmel for å opprette flere vernekategorier, bl.a. landskapsvernområder.

”For å bevare egenartet eller vakker natur- eller kulturlandskap kan arealer legges ut som landskapsvernområder. I landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig”.

Etter naturvernloven er landskapsvernområder et svakere områdevern sammenliknet med nasjonalparker. For landskapsvernområder er hovedformålet å sikre natur- og kulturlandskap.

3.2 Formål ved opprettelsen av Londalen – Ørvilldalen landskapsvern- område

Formålet med opprettelsen av Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner, skapt gjennom aktiv jordbruksdrift, utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

3.3 Utfordringer ved forvaltningen av Londalen - Ørvilldalen land-skapsvernområde

Londalen-Ørvilldalen landskapsvernområde inneholder naturelementer med betydelige verneverdier. Som eksempler kan nevnes landskap dannet av isen gjennom 100.000 år, fjell, daler og myrer i bjørkeskogbeltet med sin spesielle og til dels rike flora og fauna. Et vakkert naturlandskap, innslag av verdifulle kulturlandskapselementer og fravær av større tekniske inngrep gjør at det er knyttet betydelige landskapsmessige kvaliteter til området. Det er også viktig å se Londalen – Ørvilldalen som en del av Forollhognaområdet som en helhet. En stor utfordring i forvaltningen blir derfor å verne om alle de naturkvalitetene dalene har.

Landskapsvernområdet inneholder også store innslag av kulturlandskap, som er blitt til gjennom generasjoners bruk. Det er karakterisert av et gammelt seterlandskap hvor det i dag i dag drives moderne seterdrift i omfattende skala. Mjølkeproduksjon og sau dominerer dagens drift.

For å bevare kulturminner og tradisjoner i tilknytning til seterlivet i området, er det viktig å sikre at en aktiv setring kan fortsette. Til tross for beiting av buskap er området i ferd med å gro igjen. Et visst beitetrykk i området vil også være viktig for å sikre en del av de botanisk

mest interessante artene som er avhengig av beiting eller annen skjøtsel for å ivareta deres voksesteder.

Gamle buer og løer har en betydelig kulturhistorisk verdi, men det er ikke lenger behov for denne type bygninger i det moderne landbruket. Det ligger derfor en stor utfordring i å sikre et tilstrekkelig antall av disse buene/løene slik at man får dokumentert noe av omfanget i tidligere tiders driftsform. Flere løer i området er delvis restaurert. De fleste er imidlertid preget av langt framskredet forfall eller det er bare tomter igjen som minner om det som en gang var.

Verneområdet må få aksept blant lokalbefolkningen. Et bidrag til å oppnå dette, er at det settes av ressurser til en gjensidig informasjon og dialog med grunneiere og bruksberettigede om forvaltningen av landskapsvernområdet.

Et aktivt jordbruk med setring og dyr på beite krever jevnlig vedlikehold av veiene i området. For å oppnå dette, er behovet for tilstrekkelig mengder med lett tilgjengelig kvalitetsgrus betydelig.

Løe med nye stokker ved Londalsvollan

3.4 Strategier og virkemidler

For restaurering og vedlikehold av et tilstrekkelig antall av utløer og buer er det nødvendig med registrering, tilstandsrapportering og prioritering. Noen løer er restaurert i løpet av de senere årene. For tilskudd til bevaring av utløer og buer kan det søkes om kulturlandskapsmidler avsatt gjennom jordbruksavtalen.

Aktiv setring bør stimuleres. To muligheter er å benytte statlige og kommunale ordninger samt å tilrettelegge for seterbruket i området. Et virkemiddel kan være å øke dyrkingsarealet uten at dette går på bekostning av viktige biologiske eller landskapsmessige kvaliteter. Omfanget av husdyr som beiter i området er relativt stort, noe som bør opprettholdes i framtida. I tillegg bør en også i enkelte områder se på muligheten for mer storfe og eventuelt geiter på beite.

For å ha styring med grusuttakene i landskapsvernområdet og de tilgjengelige ressursene, er det viktig å lage uttaksplaner som regulerer åpning og avslutning av massetakene. Plan og bygningsloven kan benyttes som grunnlag for planene. Grustak med masser av dårlig kvalitet for vegvedlikehold bør avsluttes.

Informasjon om verneformålet og kontakt med lokalbefolkningen bør prioriteres i det videre arbeidet. Temaene biologisk mangfold, setring/beiting og kulturminner i utmark bør trekkes inn. I tillegg bør kontakten med skoleverket opprettholdes og styrkes.

Det vil være behov for en skjøtselsplan for de mest interessante slåtteeengene og seterområdene. En oppfølging av en slik plan forutsetter årlige midler til tiltak.

4 Aktuelle problemstillinger – retningslinjer og tiltak

I kapitlet er det satt noe tekst i rammer. Innholdet i rammene er direkte utdrag fra verneforskriften som angår hvert tema.

4.1 Jordbruk

Forbud:

"Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, vegbygging, oppdyrking av nye arealer, inngjerding av utmarksarealer, drenering, og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Tillatt:

Vedlikehold av eksisterende bygninger, veger, anlegg, gjerder, bruer, klopper og lignende samt beiting og drift av eksisterende setervoller og dyrkede arealer, herunder nødvendig gjerdning. Anlegg av nødvendige sanketrøer er også tillatt".

Krever søknad:

Oppføring av nødvendige nye bygninger til seterformål og beitebruk, oppdyrking av nye arealer, framføring av nye veger for jordbruksformål, etablering av nye setrer, gjenopptakelse av jordbruksdrift eller seterdrift på nedlagte setervoller".

Normalt vedlikehold av eksisterende bygninger knyttet til dagens jordbruks- og seterdrift kan utøves som i dag. Nødvendig vedlikehold av seterveier (planering, høvling, grusing, reparasjoner, opptak av veggrofter osv) kan også utføres som tidligere. For endring av veitrasé, eller oppgradering av veien, må dispensasjon søkes.

En utfordring er tiltagende gjengroing som ser ut til å øke til tross for relativt mange beitedyr innenfor verneområdet.

Ca. 16 setrer driver aktivt med storfe og melkeproduksjon. I tillegg beiter et betydelig antall sauer i området. I framtida kan endringer i jordbruket føre til behov for økt fôrproduksjon. I enkelte potensielle dyrkingsområder ble det sommeren 1999 foretatt en kartlegging av botaniske verneverdier. Nedenfor følger et kort sammendrag av resultatene av denne undersøkelsen.

sen. Dersom det skulle bli aktuelt å dyrke opp andre arealer, må det foretas en botanisk registrering av disse før det tas standpunkt til slike planer.

2.1 *Londalsvollan*

Området er tenkt inngjerdet og ryddet som beite. Arealbruken anbefales da området også fra før er gammel beite- og slåttemark. Ved rydding må det tas hensyn til den rike vegetasjonen langs bekken sør i området.

2.2 *Mellom Londalsvegen og Bjørnbekken ved Tomastjønna*

Oppdyrking kommer neppe i konflikt med botaniske kvaliteter, da området fra før allerede er sterkt påvirket av inngrep.

2-3a *Øyan vest*

Artsrikdommen og innslag av viktige arter gjør særlig området langs elva til et viktig botanisk område. Deler av området kan dyrkes opp, så lenge det settes igjen en buffersone på minst 20 meter langs elvebredden. I denne sonen skal enhver påvirkning av elveøra, kildene og sumpdraga unngås. Tilførselsveg skal legges slik i terrenget at minimal skade i form av synlige skjæringer og uttak av masse ødelegger kontinuiteten av eskerryggen i området.

2-3b *Øyan nord for Ustuvollen*

Så lenge myrdraget i området ikke dyrkes eller dreneres kan den resterende delen i nord og sør dyrkes opp.

2-4 *Nord og øst for Kvannbergvolla*

Området ligger i tilknytning til setervollene ved Kvannberget. Med en størrelse på om lag 1,2 km² og en eksponert helling mot sør vil en oppdyrking forsterke inntrykket av det allerede kultiverte landskapet sterkt. Området utgjør i dag en harmonisk ”port” til verneområdet og understreker det aktive seterlandskapet. Legges det ut store, sammenhengende områder til dyrking vil det gi inntrykk av et nytt bygdesamfunn i setertraktene, noe som er lite ønskelig. Vegetasjon- og landskapsmessig er området av en slik karakter at oppdyrking kan tillates i deler av området. For å minske inntrykket av store, sammenhengende dyrkingsområder skal de rike myrdragene med kantsoner stå igjen som uberørte områder. Dyrking skal heller ikke påvirke det rike artsmangfoldet i de fuktige delene av landskapet. Viktige faktorer vil være uhindret drenering av vann uten forurensing fra landbruket.

2-5 *Nordøst for Kåsåsen*

Området er sterkt preget av tidligere og nåværende beiting med storfe. Botaniske verdier er knyttet til elvekanten. Ved en eventuell oppdyrking skal det settes igjen en uberørt sone mot elvekanten på minimum 20meter

2-6 *Nystuvollen - Reinsvollen*

Området er stort sett uproblematisk med hensyn til oppdyrking. De gamle slåttemyrene bør likevel spares.

2-7 *Storøyvolla*

Plasseringen av Storøyvolla på en intakt elveslette har gjennom en årrekke ført til en bruk som har forsterket de botaniske verdiene. Fortsatt beiteaktivitet er gunstig for opprettholdelse av botaniske verdier, men kanskje ikke nødvendig på kort sikt i det høyereliggende og tørre området. Oppdyrking kan kun skje på det høyestliggende nivået nord for setervollene. Det må være en absolutt forutsetning at næringstilgangen til de underliggende nivåer ikke økes. I den øvrige delen av området bør det stimuleres til fortsatt beiting. Eventuell utbedring/endring av

veitraséen til Storøya skal skje på en slik måte at de fysiske forholdene ikke endres i og ved elveløpet, verken ved fylling eller uttak av masser osv.

Målsettinger

- ❖ Å ta vare på verneverdiene i området samtidig som det opprettholdes et jordbruk med setring og beitebruk.
- ❖ Å legge til retter for ulike landbrukstiltak som bidrar til å hindre videre gjengroing uten å redusere verneverdiene.
- ❖ Å legge til rette for fortsatt beite med sau og storfe fordi dyrene har en positiv effekt på kulturlandskapet, og er spesielt viktig for bevaring av de gode beiteressursene.
- ❖ Å stimulere til ny drift på nedlagte setrer, det vil si setrer der alle bygninger som er nødvendige for driften er i en slik forfatning at vesentlige påkostninger er nødvendig.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Det bør legges til rette for videre seterdrift i området. Aktuelle virkemidler og tilskuddsordninger som fremmer en videreføring av den tradisjonelle seterdriften bør støttes. Eksempelvis bør støtteordninger til kulturlandskapstiltak kanaliseres til dette området.
- ❖ Det kan være aktuelt med oppsetting av gjerder, også elektriske, innenfor området som et skjøtselstiltak. Disse må ikke hindre ferdsel i utmarka.
- ❖ Et forsterket tilsyn med beitebruk bør kunne samordnes med aktuelle skjøtelsoppgaver i landskapsvernområdet.
- ❖ Ved søknad om nydyrking innenfor landskapsvernområdet må det legges ved kart som viser allerede oppdyrkede arealer og naturlig vegetasjon som er med på å bevare et variert landskapsbilde. Ovennevnte kommer i tillegg til markering av ønsket areal på samme kart.
- ❖ Aktuelle områder for nydyrking må ikke komme i konflikt med botanisk verneverdige områder utpekt i vegetasjonskartlegging foretatt av Solstad og Elven sommeren 1999. I eventuelle områder som søkes oppdyrket, og som ikke er kartlagt botanisk, må det foretas en botanisk kartlegging før søknaden behandles. Forvaltningsmyndigheten tar initiativ til at dette blir gjort.
- ❖ For oppføring av nye bygninger til seterformål og beitebruk, må det dokumenteres et behov, og oppføringen må skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk.
- ❖ Dersom det skal etableres nye veier til jordbruksformål, må det ved trasévalg tas særlige hensyn til vegetasjon og landskap.

Ledegjerde på Tangen (i bakgrunnen)

4.2 Skogbruk

"For skjøtsel og drift av skogen i området gjelder lov om skogbruk og skogvern, dog er treslagskifte, hogst av flater større enn 5 dekar og bygging av skogsveger forbudt.

Forbud:

Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel inngjerding av utmarksarealer, drenering, og annen form for tørrlegging, sprøyting med kjemiske midler mot lauvtreoppslag, planting og såing av trær. Opplistingen er ikke uttømmende.

Målsettinger

- ❖ Å gjennomføre et variert og stedstilpasset skogbruk.
- ❖ Å øke uttaket av bjørk uten at dette går på bekostning av verneverdiene. Uttak av bjørk kan med fordel økes i omfang

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Det bør legges opp til utkjøring av virke på frossen/snødekt mark for å unngå kjøreskader i terrenget.
- ❖ Verneskogforskriften vil for øvrig gi nødvendige retningslinjer for skogsdrift i området.

4.3 Utmarksnæring, jakt og fiske

"Jakt og fiske kan drives i samsvar med gjeldende særlovverk.

Forbud:

Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel vassdragsregulering, oppdemninger, inngjerding av utmarksarealer, tørrlegging, uttak, oppfylling. Opplistingen er ikke uttømmende.

Utmarksnæringen i området består i hovedsak av hytteutleie i tillegg til inntekter av jakt og fiske. Forskriften for landskapsvernområdet vil ikke begrense utnytting av utmark på dagens nivå. Det kan også tenkes andre former for utmarksutnytting i tiden framover.

Fiskekort selges for alle vann innenfor området, unntatt Måsådalstjønnå. Selvbetjeningskasse er plassert utenfor verneområdet ved Fisketjønnå i Gjeldalen og ved Nygjelten.

Målsettinger

- ❖ Å opprettholde og styrke muligheten for variert utmarksnæring i området.
- ❖ Å hindre endring i den naturlige artssammensetningen i faunaen i området, for eksempel ved utsetting av nye arter og utrensking av eksisterende.
- ❖ Å gjennomføre jakt og fiske som i dag.

- ❖ Å fjerne ørekyte så langt det lar seg gjøre fra Gjersjøen med tilhørende vassdrag.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Det bør utarbeides driftsplaner for jakt og fiske.
- ❖ Mengden av ørekyt skal holdes nede så godt som mulig ved hjelp av ruser og andre fangstredskaper.

4.4 Friluftsliv

Forbud:

Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel vassdragsregulering, oppdemninger, inngjerding av utmarksarealer, drenering, og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, framføring av luftledninger, og henleggelse av avfall. Opplistingen er ikke uttømmende. Uttak av løsmasser til vegvedlikehold er tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet.

Tillatt:

Vedlikehold av veger, anlegg, gjerder, bruer, klopper og lignende.

Målsettinger

- ❖ Å holde området tilgjengelig for enkelt friluftsliv og naturopplevelser.
- ❖ Å unngå omfattende tilrettelegging for friluftsliv i området

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Enkel tilrettelegging for friluftsliv med merking og skilting av utvalgte stier, spesielt med tanke på å kanalisere ferdsel for å unngå unødig slitasje eller forstyrrelser.
- ❖ Det bør særlig tilrettelegges der det er utført restaurerings- og skjøtselstiltak i forbindelse med slåttenger, løer, buer og gamle ferdselsårer.

4.5 Motorferdsel

For motorisert ferdsel gjelder lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. All motorisert ferdsel skal foregå hensynsfullt og slik at det ikke oppstår skjemmende hjulspor, terrengskader o.l.

Forbud:

Hensetting av campingvogner og bobiler for overnatting utenfor arealer som er spesielt avsatt til formålet, er ikke tillatt.

Motorferdsel i utmark har i dag ikke noe stort omfang. Generelt er det liten trafikk vinterstid, og motorisert ferdsel på barmark utøves i hovedsak i forbindelse med landbruksdrift. Verneforskriften fastslår at Lov om motorferdsel i utmark skal regulere den motoriserte ferdselen i området. Dagens situasjon med lite trafikk i området ønskes opprettholdt.

Hensetting av bobiler og campingvogner er ikke tillatt ifølge forskriftene.

Målsettinger

- ❖ Å opprettholde dagens situasjon med begrenset trafikk i utmarka.
- ❖ Å sørge for at nødvendig transport vinterstid inn til hytter og setrer blir utført ved leiekjøring.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Spesiell regulering av motorisert ferdsel i utmark er overflødig så lenge ferdselen opprettholdes på dagens nivå. Øker den motoriserte ferdselen, kan det være behov for å regulere dette nærmere.
- ❖ Det merkete løypenettet skal kunne prepareres med løypemaskin av personell med gyldig tillatelse.
- ❖ Det legges ikke til rette for økt bobil- og campingvognturisme i området.

4.6 Fritidsbebyggelse, buer og naust

Forbud:

Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, grave-, sprengnings-, eller borearbeider, riving av eldre seterbebyggelse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Tillatt:

Vedlikehold av eksisterende bygninger, gjerder, bruer, klopper og lignende. Alt vedlikeholdsarbeid på bygninger skal ta utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk m.h.t. utforming og materialbruk. Arbeidet skal ikke medføre endringer av størrelsen eller eksteriøret av bygningen. Eksisterende veger og andre anlegg kan vedlikeholdes slik at dagens standard opprettholdes. Gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndighetene skal varsles og kan sette vilkår for utforming av bygningene

Krever søknad:

Ombygginger og restaurering av eksisterende bygninger med tanke på bruksendring. Tilbygg til eksisterende bygninger. Riving av eldre seterbebyggelse

Målsettinger

- ❖ Å bevare allerede eksisterende bebyggelse, selv om formålet over tid endres.

Vedskål ved Tomastjønna

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Ny bebyggelse må tilpasses eksisterende byggeskikk. Byggeskikksveileder for Nord-
- ❖ Østerdal legges til grunn.
- ❖ Eventuelle nye buer og naust må ha en form og farge som ikke stikker seg fram i terrenget.

Ved Tomastjønna

4.7 Grusforekomster

Uttak av løsmasser til vegvedlikehold er tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet.

Forbud:

Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel vegbygging, oppdemninger, uttak, oppfylling samt planering og lagring av masse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Tillatt:

Vedlikehold av eksisterende veger, klopper og lignende. Eksisterende veger og andre anlegg kan vedlikeholdes slik at dagens standard opprettholdes.

Målsettinger

- ❖ Uttak av grus til vedlikehold av eksisterende veger innenfor landskapsvernområdet skal kunne tas fra lokaliteter innenfor området.
- ❖ Uttak skal begrenses til et fåtall lokaliteter, og det skal legges betydelig vekt på å ta landskapsmessige hensyn.
- ❖ Å unngå inngrep i masseforekomster som berører geologisk verneverdige forekomster, utgjør betydelige elementer i landskapsbildet, eller som vil etterlate større sår i landskapet etter uttak.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Det bør utarbeides en egen drifts- og etterbruksplan for eksisterende og eventuelle nye grusuttak til vegvedlikehold i landskapsvernområdet. Planen må inneholde en reell behovsvurdering, en tilfredsstillende kvalitetskartlegging, en vurdering av verneverdige landskapselementer og en vurdering av transportlengde. Planen må gi retningslinjer for behandling av vrakmasser og for planering og beplantning.

Særegne eskere ved Bratthøa

- ❖ Masseuttak som i dag er åpnet, og som ikke blir innlemmet i driftsplanen, avsluttes.

4.8 Bygninger og bygningsmiljø

Gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndighetene skal varsles og kan sette vilkår for utforming av bygningene

Tillatt:

Alt vedlikeholdsarbeid på bygninger skal ta utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk m.h.t. utforming og materialbruk. Arbeidet skal ikke medføre endringer av størrelsen eller eksteriøret av bygningen.

Krever søknad:

Gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndighetene skal varsles og kan sette vilkår for utforming av bygningene. Riving av eldre seterbebyggelse.

Bygningsmassen er i hovedsak knyttet til setermiljøet og må karakteriseres som tradisjonell og typisk for Nord-Østerdal.

Målsettinger

- ❖ Å ivareta og videreføre tradisjonell byggeskikk i området.
- ❖ Å sørge for at påbygg og endringer av bygninger skjer i samsvar med retningslinjene.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Byggeskikkveilederen for Nord-Østerdal for utvidelse og oppføring av seterbebyggelse gjøres gjeldende for området.
- ❖ Eventuelle nybygg på setervanger skal underordne seg den eldre bebyggelsen i form og materialer.
- ❖ Plasseringen av eventuelle nybygg skal beholde eller forsterke tundannelsen.
- ❖ Eventuelle nybygg i form av hytter utenfor vangen må trekkes så langt utenfor at det ikke forstyrrer bildet av den opprinnelige seterbebyggelsen. Helst bør en slik hytte skjermes fra seterbebyggelsen av terrengformer eller vegetasjon.
- ❖ Hovedfarge på eventuelle nye bygninger skal være grå eller mørk brun (matt – ikke blank). Det skal benyttes naturmateriale (tre, stein eller torv).
- ❖ Flate tak og valmtak er forbudt. Vinduer må utformes bevisst, det er et krav om små, oppdelte vinduer.
- ❖ Eventuelle tilbygg skal ha sterkt slektskap med huset det bygges på. Fortrinnsvis skal en benytte samme materiale, overflate og farge. Takform og takvinkel skal være som på hovedbygget.

6 Litteratur:

7

Aune, B. 1993

DNMI – klima. Temperaturnormaler. Normalperiode 1961- 1990.

Rapport nr. 02/93 Klima

Arbeidsutvalget for Forelhogna-området 1988

Brukerinteresser i Forelhogna-området

Arbeidsutvalget for Forelhogna-området 1988

Naturforhold i Forelhogna-området

Bekken, J. 1995

Fugler og pattedyr i planområde Forelhogna

Bratthøa Sauhavelag 1997

Beitebruksplan for Bratthøa Sauhavelag

Førland, E. J. 1993

DNMI – klima. Nedbørnormaler. Normalperiode 1961- 1990. Rapport nr. 39/93 Klima

Garnes, I. 1992

Kulturlandskapet i Vingelen – vern om landskap og satsing på turisme

Hovedoppgave NLH institutt for landskapsarkitektur.

Haugan, R. 1995

Flora og vegetasjon i Forelhogna-området

Botanisk Hage og Museum, Universitetet i Oslo

Ryen, I.A. 1995

Brukerinteresser i planområde Forelhogna

Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 8/95.

Sollid, J.L. og Sørbel, L. 1978

Kvartærgeologisk kart over Nord-Østerdalen.

Norsk Geografisk Tidsskrift 33.

Sollid, J.L. og Kristiansen, K. 1978

Hedmark Fylke. Kvartærgeologi og geomorfologi. Beskrivelse til kart 1: 250.000

Miljøverndepartementet. Avd. for naturvern og friluftsliv. Rapport T-543

Trøan, M. 1998

Utmarka i bygden

Tøllånøta, 17. mai 1998

Trøan, M. 1999

Utmarka i bygden

Tøllånøta, 17. mai 1999

- 8 Tynset kommune 1994**
Byggeskikk i Midt- og Nord-Østerdal – en praktisk veileder
- Vangen, M. 1994**
Hva gjør vi med seterlandskapet?
Hedmark Fylkeskommune
- 9**
- 10 Østerås, T. 1995**
Masseforekomster til vedlikehold av seterveier i planområdet Forelhogna.
Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 7/95.

Vedlegg

FORSKRIFT OM VERN AV LONDALEN – ØRVILLDALEN LANDSKAPSVERN-OMRÅDE I TOLGA KOMMUNE I HEDMARK FYLKE. VERNEPLAN FOR FOROLLHOGNA MED TILLIGGENDE DALFØRER.

Fastsatt ved kgl. res. av 21. desember 2001 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern, § 5 og § 6, jfr. §§ 21, 22 og 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 AVGRENSNING

Landskapsvernområdet berører følgende gnr/bnr i Tolga kommune:

3/31, 5/2, 5/21, 17/1, 17/3, 17/4, 17/5, 17/11, 17/12, 17/13, 17/17, 17/19, 17/22, 17/24, 17/26, 17/29, 17/35, 17/38, 17/40, 17/46, 17/47, 17/61, 17/73, 17/103, 17/141, 17/146, 17/150, 17/154, 17/157, 17/171, 17/183, 17/223, 19/1, 19/17, 19/21, 19/23.

Landskapsvernområdet dekker et totalareal på 49,7 km². Grensene for landskapsvernområdet framgår av vedlagte kart i målestokk 1:100.000, datert Miljøverndepartementet desember 2001.

De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene skal koordinatfestes.

Kartet og verneforskriften oppbevares i Tolga kommune, hos Fylkesmannen i Hedmark, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2 FORMÅL

Formålet med opprettelsen av Londalen – Ørvilldalen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner, skapt gjennom aktiv jordbruksdrift, utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

For landskapsvernområdet gjelder følgende bestemmelser:

1. Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som *vesentlig* kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, vegbygging, vassdragsregulering, oppdemninger, oppdyrking av nye arealer, inngjerding av utmarksarealer, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, framføring av luftledninger, bergverksdrift og annen form for grave-, sprengnings-, eller borearbeider, sprøyting med kjemiske midler mot lauvtreoppslag, planting og såing av trær, riving av eldre seterbebyggelse, henleggelse av avfall og hensetting av campingvogner og bobiler. Oppstillingen er ikke uttømmende. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må ansees å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.
2. Uttak av løsmasser til vegvedlikehold er tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet.

3. For skjøtsel og drift av skogen i området gjelder lov om skogbruk og skogvern, dog er treslagskifte, hogst av flater større enn 5 dekar og bygging av skogsveger forbudt.
4. Jakt og fiske kan drives i samsvar med gjeldende særlover.
5. For motorisert ferdsel gjelder lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. All motorisert ferdsel skal foregå hensynsfullt og slik at det ikke oppstår skjemmende hjulspor, terrengskader o.l., jf. motorferdselloven §8.

§ 4 GENERELLE UNNTAK

Bestemmelsene i § 3, 1. ledd er ikke til hinder for:

1. Vedlikehold av eksisterende bygninger, veger, kraftledninger, anlegg, gjerder, bruer, klopper o.l.. Alt vedlikeholdsarbeid på bygninger skal ta utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk m.h.t. utforming og materialbruk. Arbeidet skal ikke medføre endringer av størrelsen eller eksteriøret på bygningen. Eksisterende veger og andre anlegg kan vedlikeholdes slik at dagens standard opprettholdes.
2. Gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndigheten skal varsles og kan sette vilkår for utformingen av bygningene.
3. Beiting og drift av eksisterende setervoller og dyrkede arealer, herunder nødvendig gjerding.
4. Anlegg av nødvendige sanketrøer.
5. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i sikrings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns- og forvaltningsøyemed.

§ 5 EVENTUELLE UNNTAK ETTER SØKNAD

Når virksomheten kan skje uten at det strider mot formålet ved vernet, og når særlige grunner taler for det, kan forvaltningsmyndigheten på nærmere vilkår gi tillatelse til:

1. Oppføring av nødvendige nye bygninger til seterformål og beitebruk.
2. Ombygginger og restaurering av eksisterende bygninger med tanke på bruksendring.
3. Tilbygg til eksisterende bygninger.
4. Oppdyrking av nye arealer.
5. Framføring av nye veger for jordbruksformål.
6. Framføring av kraftlinjer, kabler eller telelinjer.
7. Etablering av nye setre.
8. Gjenopptakelse av jordbruksdrift eller seterdrift på nedlagte setervoller.

9. Riving av eldre seterbebyggelse

§ 6 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsen når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser, for arbeid eller tiltak av vesentlig samfunnsmessig verdi og andre særlige tilfeller, når dette ikke strider mot formålet ved vernet.

§ 7 FORVALTNINGSPLAN

Forvaltningsmyndigheten kan sette i verk tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for gjennomføring av tiltak når det gjelder oppsyn, skjøtsel, informasjon m.v. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 8 RÅDGIVENDE UTVALG

Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltning av landskapsvernområdet.

§ 9 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdet.

§ 10 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.